

Реферат на тему: "Борис Грінченко. Оповідання для дітей і про стражденну долю дітей-сиріт"

Борис Грінченко

Борис Грінченко.

Оповідання для дітей і про стражденну долю дітей-сиріт.

План.

1. Біографічні відомості про автора.
2. Твори Бориса Грінченка для дітей і про дітей. ("Сестриця Галя", "Сама, зовсім сама"(1885), "Україна", "Дзвоник"(1897)).
3. Твори про освіту та вчителів того часу ("Екзамен", "Непокірний").
4. Розширення тематики української прози в оповіданнях "Панько" (1893), "Батько та дочка"(1893).

1. Народився Борис Павлович Грінченко 9 грудня 1863 року в збіднілій дворянській сім'ї на хуторі Вільховий Яр Харківського повіту. Вже в дитинстві, яке минало тут і на хуторі Кути поблизу Харкова, виявився його нестримний потяг до книжок. Він читає все, що потрапляє до рук.

У харківському реальному училищі (1874-1879) Б. Грінченко знайомиться з народними гуртками, вивчає й поширює їхні видання, що й стає причиною арешту та кількомісячного ув'язнення.

Згодом складає при харківському університеті екзамен на звання народного вчителя і з 1881 по 1893р., вчителює в різних селах Харківщини, Сумщини й Катеринославщини, поєднуючи педагогічно-освітню діяльність з фольклорно-етнографічними та лінгвістичними заняттями.

З 1881р. Починається інтенсивна літературна діяльність Б. Грінченка. Його твори різних жанрів під власним іменем і під різними псевдонімами (П. Вартовий, Василь Чайченко, Б. Вільхівський, Іван Перекотиполе) систематично друкуються в журналах, альманахах, а також окремими виданнями. Виходять поетичні збірки "Пісні Василя Чайченка"(1884), "Під сільською стріхою"(1893), "Пісні та думи"(1895), "Хвилини"(1903).

У 1902 році Б. Грінченко живе і працює в Києві. Разом з дружиною Марією Загорною він укладає чотирьохтомний "Словарь української мови" (1907-1909).

Б. Грінченко – автор близько 50 оповідань, написаних впродовж 1886-1907рр. У переважній більшості творів зображено життя трудового селянства. Захворівши на туберкульоз ще в юні роки, поїхав на лікування до Італії, там в місті Оспедалетті, 6 травня й закінчився життєвий шлях невтомного трудівника. Тіло його було перевезено на Україну й поховане на Байковому кладовищі в Києві.

2. Перу Грінченка належать чимало творів про дітей і для дітей. Ідучи від

конкретних життєвих випадків, Б. Грінченко майстерно узагальнював їх, а довголітня вчительська праця допомагала йому розкривати поведінку дітей у найрізноманітніших ситуаціях.

Малолітні герої Б. Грінченка здебільшого проходять суворі випробування, життя деякого з них навіть обривається трагічно...

Залишившись сиротою, дванадцятирічна Галя ("Сестриця Галя") замінює меншим діткам матір. І тут розкривається благородне серце малолітньої трудівниці. Ще в скрутнішому становищі опинилася дещо старша Марися з оповідання "Сама, зовсім сама"(1885). Після смерті матері дівчинку виганяють з хати, ніхто не бере її на службу, обзивають волоцюгою. Чорний відчай полонив дитину і вона не має сили протистояти безнадії: хвора, безпомічна, дівчинка кидається під поїзд.

Глибинного проникнення у внутрішній світ дитини позначається оповідання "Україна"(1891), в якому йдеться про завжди голодну школярку, що взяла без дозволу шматок хліба в товаришки. Виховна спрямованість твору очевидна: автор прищеплює юному читачеві почуття співпереживання, осуджує бездумність і черствість. Провідна ж думка, що пульсує в підтексті оповідання: викриття соціального ладу, що примушував дітей трудівників на напівголодне співіснування.

Оповідання "Дзвоник" (1897) за темою і характером розгортання конфлікту не має аналогів в українській літературі . у ньому йдеться про семирічну Наталю, які після смерті матері віддали до міського притулку. Вся увага зосереджена на показі моральних страждань дитини, що опинилася в незвичних умовах, у зовсім незвичайному середовищі, серед людей, які не хочуть і не можуть зрозуміти її душі. Здавалося б тепер Наталі стало краще: вона нагодована й одягнена, спить у теплому ліжку , начальниця її не б'є і не лає. Та все ж дитині неймовірно тяжко: щоденне глузування з "селючки", обзивання нестерпним прізвиськом відокремленим від інших, відчуженість тяжким гнітом придавили її.

Наскрізний образ дзвоника, створений письменником, виявляється тією характеристикою, яка напрочуд зримо підсилює і довершує відчуття нестерпності казарменного режиму. Дзвоник паралізує волю дитини, сковує її думку. Він здається Наталі живою істотою, яка за всіма наглядає, несподівано вривається в її спогади. Це так вражає дівчинку, що у неї з'являється думка про самогубство.

3. Б. Грінченко був одним із перших прозаїків, які показали нестерпне становище сільського вчителства в буржуазно-поміркованому суспільстві. Типові грані життя народної школи відбиті в оповіданні "Екзамен" (1884): туту показано повну залежність учителя від інспекторів-невігласів, з неприхованим осудом розкладається реакційна політика царизму в галузі народної освіти. Вірогідність зображення підтверджується спогадами самого письменника, який учителюючи зазнавав постійних переслідувань з боку шкільного начальства та сільських властей. В оповіданні "Непокірний"(1886) розкрито цькування старшиною писарем, урядником нового вчителя, бо той видався сільським властям підозрілим, не благодійним, адже не мав благородного виду, розмовляв по-мужицькому, полюбив голод ранцевого хлопця, цурався їхньої компанії.

Хоч "доношення" сільських верховодів було наклепницьким, брехливим, однак шкільне начальство звільняє непокірного вчителя. Так звучується коло. Чесній і порядній людині не знайти справедливості у світі беззаконня і соціальної правди.

Твори Грінченка, присвячені цій темі спрямовані проти них, хто брутально зневажав особистість народного інтелігента. Письменник відтворив вродженість буржуазно-поміщицької системи до всіх, хто щиро працював на ниві освітніх працівників.

4. Шукання Бориса Грінченка виявилось також у розширенні тематики української прози в його оповіданнях "Панько", "Батько та дочка" чи вперше відтворено каторжну працю шахтарів Донбасу.

Тяжке оповідання "Батько та дочка" має оптимістичний характер. Десятирічна дівчинка Маруся, і її батько Максим, учорашні селян, три роки живуть у землянці неподалік шахти, де працює батько. Великою симпатією змальовує письменник цих простих, чесних людей, велику любов, що міцно єднає їх маленьку сім'ю. У Максима була одна мрія. Він був безземельний, і йому здавалося, немає найбільшого щастя над те, коли чоловік має клопоть поля. І розмовляючи одного разу увечері, він звів дочці свої мрії...

— Ой і гарно було б, Господи! – скрикує Маруся, й оченята в неї блищать.

Отак, маючи свою мрію вони потихеньку наближались до неї, батько щоденно працював у шахті, а Маруся господарювала, дотримувала порядку в землянці, готувала обід ще й шиттю навчалася, щоб у своїй хаті бути батькові справжньою господинею.

Придбали поле, засіяли, та щоб купити "ще й струменту стільки, пару волів або хоча б коняку", довелося Максимові ще лізти до шахти.

Маруся лічила дні, от вже залишилося їх шість і в суботу татко буде вільний. І раптом страшно: шахту залило водою. Чотири дні Маруся чекає, чим закінчатся рятувальні роботи. Вона сиділа на камені біля входу до шахти і "давалося, що живий жаль живий сум пройшов у тілі людському та й сів отут, на камені, нагадуючи людям про те нещастя, про те горе, яке ховалося там, глибоко під землею, заховане, запечатане цією каламутною водою."

Змучена Маруся втратила свідомість, її забрала сусідка, та наступного дня дівчинка знов пішла до шахти. З дев'яти шахтарів живими залишилося тільки четверо. Останнім підняли Марусиного батька "Ледве ступив він на землю, — ту ж мить Марусині руки обхопили його.

... Удвох з Марусею вони на вернулися у своє село".

Тепер живуть вони у своїй хаті і господарюють щасливо.